

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Usu & Abusu Doctrinæ Divi Thomæ Pro Xaveriana
Academia Collegii Sanctaefidensis in Novo Regno
Granatensi, &c**

Martinez de Ripalda, Juan

Leodii, 1704

Lectio I. Quo pacto distinguantur Essentia Divina, & Relationes?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84322)

Patris, se ipsum intelligentis, & accipiens eandem naturam per modum similitudinis, quare potest esse imago naturalis, quin procedens sit Verbum, ut constat in genito creato: Quare autem genitum divinum sit imago naturalis, est; quia procedit ut Verbum in eadem naturâ. Displicet tamen ea sententia in eo, quod addit: Spiritum scilicet Sanctum procedere ut similem, vel in similitudinem producentis: Quia, ut constat ex dictis, non est idem, Spiritum Sanctum procedere ut Deum, ac procedere in similitudinem Dei.

In quo vera sit quarta sententia.

219. Inferes tertio. Quartam sententiam veram esse, quatenus ait, Filium in divinis accipere à Patre naturam ad alterius suppositi productionem; eam tamen non esse rationem clarâ, & immediatam, cur secunda Persona sit Filius; sed eam, quâ dedimus. Displicet etiam hæc sententia in eo, quod addit, nempe Spiritum Sanctum ex vi suæ processions procedere in similitudinem naturæ. Nec est idem, quod Spiritus Sanctus accipiat eandem naturam, ac in similitudinem procedere, vel procedere ut similem: Quia, ut constat ex definitione generationis, similitudo naturæ, quæ ibi ponitur, cadit supra originem: Dicitur enim, quod generatio est processio, seu origo viventis à vivente conjuncto in similitudinem naturæ: Cum autem ratio originis in solâ divinâ naturâ non salvetur; nihil interest, quod Spiritus Sanctus accipiat naturam divinam ad hoc, quod ex vi processions procedat similis, eò quòd origo illius non est similitudo, sicut est origo secundæ Personæ per modum Verbi procedentis.

Quintam omni ex capite rejicio.

220. Inferes quartò. Quintam sententiam, quæ tribuitur Patri Ribadeneyra, & Patri Quiroz, omni ex capite esse rejiciendam: Tum propter præcisiones formales à nobis rejectas. Tum quia intellectionem explicari clariùs, quàm volitionem à Verbo; vel sumitur respectivè ad nostros conceptus? Et hoc non: Quia Verbum divinum ut tale nec in se, nec in sui processione dependet à nostris conceptibus; ab æterno enim fuit secunda Persona Verbum, & Spiritus Sanctus non fuit Verbum, nec Filius, nullo creato existente conceptu. Vel sumitur respectivè ad conceptus divinos? Et neque hoc: Quia in divinis non est nisi unus, & indivisibilis conceptus; scilicet divinum Verbum. Tum quia Deus non cognoscit in Verbo clariùs intellectionem, quàm volitionem, nec econtrâ; aliàs præscinderet formaliter, essetque Dei imperfecta cognitio; cum minor claritas minueret perfectionem cognitionis; quæ omnia satis
Theol.

implicant. Vel sumitur ex intrinsecis prædicatis Verbi divini? Hoc autem etiam propter easdem rationes satis implicat. Ex dictis in decursu præcedentium Quæstionum sufficienter constat notitia aliquarum difficultatum parvi momenti, quæ solent hic ex professo dilputari.

QUÆSTIO IV.

Expenduntur dubia circa Divinas Relationes.

ACTENUS pleno calamo discussimus, quæ in Scholis circa divinas processiones magno inter Scholasticos dissidio solent agitari. Aggredimur in præsentis Quæstione expedire ea, quæ de relationibus divinis ventilantur; quibus omnibus breviter satisfactionem.

LECTIO I.

Quo pacto distinguantur Essentia Divina, & Relationes?

221. **D**ifficultas gravissima est; eam tamen breviter discutiam. Essentia divina nõ distinguitur realiter à relationibus. Prout autem ad præsens attinet institutum, suppono primò relationes à divinâ essentiâ realiter non distingui; cujus oppositum docuit Gilbertus Porretanus, ut plures aiunt ex Divo Thomâ in hæc Quæstione artic. 2. & ex Divo Bonaventurâ in primo distinct. 23. contra P. Vasquium dicentem, Gilbertum solum distinctionem formalem inter essentiam, & relationes posuisse. At quidquid de hoc sit, talis sententia fuit damnata in Concilio Rhemenfi sub Eugenio III. & veritas Catholica circa punctum hoc suadet primò. Quia in divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio. Sed hæc oppositio inter essentiam, & relationes non datur. Ergo. Secundò. Quia ex tali distinctione fieret, divinas Personas simplices omninò non esse; sed compositas ex essentiâ, & relatione. Hoc est absurdum. Ergo. Major patet. Quia compositio est distinctorum unio. Atqui in divina Persona daretur unio relationis, & essentiæ realiter distinctarum. Ergo.

222. Suppono secundò ex Fide in Deo esse
C c 3

De fide
est, in
Deo esse
relationes
reales 2.
re, & non
2. ratione
tantum.

esse relationes reales secundum rem, & non secundum rationem tantum. Ratio est. Quia Fides ponit, & fatetur tres Personas in Deo unius essentia; & hoc propter relationes Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Sed numerus Personarum non est secundum rationem tantum; sed importat distinctionem secundum rem. Ergo in Deo sunt relationes secundum rem.

Quo pacto
relatio-
nes Do-
mini,
Creatoris
&c. in
Deo sint
reales?

223. Sed dices. Deus dicitur essentialiter Dominus creaturarum; & tamen ratio domini non est realis ratio in Deo: Similiter Deus denominatur realiter Filius Beatissimæ Virginis; & tamen filiatio in ipso non importat, nisi relationem rationis, ut tenet Divus Thomas 3. parte, quæst. 25. artic. 5. Ergo etsi ratio Paternitatis non realis; sed rationis esset; Deum Patrem realiter denominaret. Respondeo, denominationes Domini, Creatoris, volentis liberè, & hujusmodi dici reales; non quia ex parte Dei importent relationem veram, & realem; sed solum quia dicunt perfectionem cum fundamentum in re ad talem relativam denominationem: Nam ex eo, quod ex creaturis cognoscimus Deum propter dependentiam creaturarum, & earum relationem ad ipsum; non possumus non formare conceptum de Deo, in quo ipsum intelligamus ut terminum illarum; ac per consequens cum ordine ad illas: Quare talis ordo non est realis; sed rationis; quia reverà in Deo non est; sed solum ipsi tribuitur, quatenus à nobis cognoscitur in conceptu relativo, ac proinde cum ordine ad creaturas, eò quod ipsum cognoscimus sicut terminum illarum; unde Deus verè Dominus dicitur creaturarum; quia in illo est tota domini perfectio; sed absque reali ad creaturas relatione, propter imperfectionem, & dependentiam realem, quam hæc importat.

Deus verè
dicitur
Filius Be-
atissimæ
Virginis.

224. Similiter Deus verè dicitur, & propriissimè Filius Beatissimæ Virginis; sed filiatio in Deo non est ratio realis ad Beatissimam Virginem, propter eandem imperfectionem, quam hujusmodi relationes reales ad extrà secum important. Quapropter ad tales denominationes veras sufficit, dari fundamentum in re; scilicet generatio realis Beatissimæ Virginis. At verò in Patre divino, si ratio non esset realis, nullum daretur reale fundamentum; nam Paternitas fundatur in generatione, quæ petit realem distinctionem geniti à generante; cum distinctio in divinis processionibus sumatur à relationibus; unde si istæ non essent reales, distinctio realis inter divinas Personas esse non posset. His ita: In dubium solum vertitur,

an etsi ratio, & essentia divina non distinguantur entitativè, & realiter; distinguantur tamen aliqua distinctione ante omnem operationem intellectus; vel quo pacto distinguantur?

225. Prima sententia tenet, distinguere relationes divinas ab essentia distinctione reali modali, non ut rem à re; sed tamquam rem, & modum. Hanc opinionem Scholis invexit Durandus in primò distinct. 33. quæst. 1. num. 23. ubi asserit, differentiam relationis ab essentia, non esse purè, & præcisè secundum rationem; nec absolutè esse dicendum, quod realiter differant; benè tamen, quod differant aliquomodo realiter ante omnem intellectus operationem. Quod magis explicat infra, ubi docet, distinguere realiter modaliter; id est, non ut rem à re; sed ut rem, & modum. Secunda sententia docet, relationem non distinguere realiter ab essentia; benè tamen ex naturâ rei ante omnem operationem intellectus. Sic Scotus in primo distinct. 2. quæst. 4. & 7. & distinct. 26. & 28. cui subscribunt ejus discipuli; quamvis non desint, qui asserant, Scotum solum intendisse ponere distinctionem virtuales, in hoc sensu Subtilis Doctoris mentem interpretantes.

226. Tertia sententia propugnat, essentiam à relationibus nullo genere distinctionis actualis, sive realis modalis, sive formalis ex naturâ rei ante operationem intellectus gaudere; sed realiter formaliter identificari, & solum ratione nostrâ distinguere. Hæc sententia est Divi Thomæ, & communis inter Doctores. Addunt tamen Recentiores, à parte rei, & independenter ab intellectu dari inter essentiam, & relationes distinctionem virtuales, quam aliqui dicunt intrinsecam; alii verò eam accipiunt pro fundamento ad distinctionem formalem secundum rationem: In hoc autem ultimo sensu à nemine negatur. His ita.

227. Sit prima Conclusio contra Durandum. Inter essentiam, & divinas relationes admittenda non est distinctio realis modalis independenter ab intellectus operatione. Probatur primò. Quia ex sententiâ Durandi sequitur, Personam divinam esse realiter compositam ex naturâ, & modo realiter distincto. Hoc autem est absurdum; cum opponatur divinæ simplicitati. Ergo. Major constat. Quia sicut ex sententiâ Gilberti sequitur compositio realis, entitativa quidem propter distinctionem realem entitativam; sic ex distinctione reali modali sequitur, contra Durandum compositio realis modalis in Deo.

Prima est
Durandi
sententia.

Secunda
est Scoti.

Tertia est
S. Tho-
mæ.

Dico 1.
inter esse-
ntiâ divinâ
& relatio-
nes non
datur dis-
tinctio
realis mo-
dalis.

Negat Durandus : quia modus non habet esse

228. Respondet Durandus, non se- qui inconveniens illud ex distinctione reali modalis : quia ex re, & modo illius composio realis non resultat, eò quod modus non habet esse, sed est ipse modus essendi per se, vel alteri non inhærendi. Quod explicat in modo inhærendi accidentis: nam licet accidens alteri inhæreat: modus tamen inhærendi non inhæret: aliàs modi daretur modus, & sic in infinitum. Ut autem ex re, & modo compositio resullaret, deberet modus inesse rei; cujus est modus. Quia ergo divina relatio differt ab essentiâ, ut modus à re; hinc fit, quod in divina Persona ex relatione & essentiâ non resultat compositio. Verùm contra sic primò. Quia compositio aliud non est, quam distinctorum unio. Ergo si modus à re, cujus est modus, realiter distinguitur, & ex illis aliud tertium resultat, dabitur compositio realis modalis. Secundò. Quia licet Durandi opinio sustineatur in creatis, asserendo, modum rei non esse rem (de quo latè in Metaphysicâ) in Deo tamen talis imperfectio adstruenda non est: sicut enim est imperfectio, quod relatio creata non sit substantia; sic etiam esset maxima imperfectio, quod relatio divina non esset ipsa divina substantia. Similiter sicut imperfectio est, quod modus rei create non sit res, sic esset imperfectio, quod modus rei divinæ non sit res divina.

Iterùm si adetur assertio, quia cum relatio divina sit entitas, vel est Deus vel creatura.

229. Probaturs secundò. Omnis entitas aut est Deus, aut est creatura, saltem à parte rei: cum ens ad minus analogicè dividatur per creatum & increatum. Sed relatio divina est entitas. Ergo vel Deus, vel creatura. Secundum est contra fidem. Ergo relatio divina est entitas increata. Ergo aut non distinguitur actu ante operationem intellectus ab essentiâ divinâ; aut si distinguitur, distinctio erit realis secundum rem, & rem; quod est aperte contra fidem.

Rejicio Durandus dicentem relationem divinam non esse rem, sed rei.

230. Respondet Durandus, Relationem divinam prout sic, non esse rem; sed rei: quia tota quidditas relationis divinæ, stat in eo, quod sit alicujus, vel cujus; non tamen ut hoc, vel quod: Concedit tamen, quoad rationem creati, vel increati judicandum esse de modo secundum rem, cujus est modus: sic autem essentiâ divina cum omni suo modo, vel relatione est increata; & essentiâ creata cum omni suo modo est creata. Sed contra est primò. Quia modus, quo Deus intelligit, est ipse Deus realiter. Ergo modus relationis in Deo, vel quo refertur Deus ad intra, est realiter ipse Deus. Contra secundò, Quia modus rei præcisè, & qui non est ipsa res, nequit esse principium aliquid producendi. At, ut vidimus supra, juxta Durandum sola relatio est principium producendi in divinis. Ergo ad hominem contra ipsum relatio non potest realiter esse solùm purus modus rei divinæ, quin

realiter sit ipsa res divina, vel divina essentia. Contra tertio. Quia esse diminutivum, incompletum, & non entitativum, est maxime imperfectum. Sed cum ratione increati nulla imperfectio compati potest. Ergo contra quartò. Quia eo ipso, quod relatio Paternitatis sit modus realiter à divinitate distinctus, & non sit ipsa divinitas, verè ab illâ dependet; cum eo ipso divinitati comparatur, non per identitatem; sed per resultantiam, cum reali tamen distinctione: quod ad veram distinctionem saltem modalem est sufficientissimum.

231. Sit secunda conclusio. Inter essentiam divinam, & relationes non est distinctio formalis ex naturâ rei ante omnem operationem intellectus. Ita nostri, omnesque Thomistæ. Probaturs primò conclusio. Ex distinctione reali formali ex naturâ rei sequitur, Patrem divinum esse compositum actu reali formali compositione. At consequens est absurdum. Ergo. Sequela probatur. Compositio est distinctorum unio. Ergo sicut unio distinctorum realiter, est compositio realis, ita unio distinctorum actu formaliter ex naturâ rei, erit compositio formalis ex naturâ rei. At juxta Scotistarum sententiam datur in Patre unio paternitatis, & essentiæ, quæ distinguuntur distinctione reali formali. Ergo in Patre divino dabitur compositio.

Dico 2. Inter essentiam divinam & relationes non est distinctio formalis ex natura rei.

232. Respondent Contrarii, ad compositionem necessariò requiri, quod extrema distinguantur distinctione reali entitativa, eo quod extrema compositionis debeant inter se comparari per modum actus, & potentie; hoc autem non contingit in his quæ solâ gaudent distinctione reali formali; ac proinde illa non sequitur compositio. Sed contra est primò. Equè pugnat cum summâ simplicitate distinctio realis, ac compositio realis. Atqui non pugnat distinctio realis formalis cum summâ simplicitate in personâ Patris. Ergo neque compositio realis formalis: & si hæc pugnat, æquè & illa pugnabit. Contra est secundò. Quia definitio compositionis est distinctorum unio. Ergo compositio realis entitativa petet extrema entitative distincta: compositio autem realis formalis ex naturâ rei exposcet distinctionem realem formalem extremorum. Consequentia patet. Quia à definitione ad definitum cum eodem addito, valet consequentia. Contra tertio. Quia & comparatio extremorum per modum actus, & potentie petitur ex conceptu compositionis, prout hæc abstrahit à compositione per se tali, aut per accidens tali; vel ex conceptu compositionis per se talis? Non primum; quia ens per accidens compositum continetur sub conceptu compositionis ut sic; & tamen extrema illius non se habent per modum actus & potentie. Non secundum:

Multipliciter confuto Adversarios ad compositionem realem necessariò requiri distinctioem realem entitativam.

Quia

Quia compositio per se in hoc differt à compositione per accidens, quod in hac extrema non ununtur per se in tertio, bene autem in illa. Ergo hac datâ unionis perfectitate, etiamsi non comparentur ut actus, & potentia, resultabit compositio per se. Contra quartò. Ex partibus integralibus coalescit compositio integralis: ex subsistentiâ Verbi, humanâque naturâ componitur Christus Dominus. Et tamen in his compositionibus extrema non comparantur ut potentia & actus ut est, communis sententia. Ergo.

232. Quintò. Eò quod divina essentia distinguatur formaliter realiter à Paternitate, est realiter formaliter ab ipsâ terminabilis, indeque non est formaliter infinita: quod sic probo. Infinitas entitativa petit identitatem entitativam cum omni entitate, quæ in ipso conceptu imperfectionem non dicit; aliàs compararetur ut potentia. Ergo infinitas formalis ex naturâ rei petit identitatem formalem cum omni formalitate, quæ imperfectionem non dicit. Quod si divina essentia hanc identitatem non dicit cum Paternitate, nihil ei deficit, quominus comparetur ut potentia ad formalitatem rationis. Contra sextò. Cum Paternitate, & essentia, non solum ut sunt unum; sed etiam ut formaliter actu distinctis constituitur Pater. Sed nõ ut unus formaliter per simplicitatem. Ergo ut unus per formalem compositionem. Consequentia probatur. Si distinguerentur entitativè, Pater constitutus non esset unus per simplicitatem; cum compararentur ut actus & potentia: Cum in tali casu minori unitate gauderent. Ergo idem, quod prius, si distinguerentur formaliter.

2, Probatur eveniendo Scotarum fundamentum.

234. Probatur secundò conclusio. Nam fundamentum Scoti in eo stat, quod essentia communicatur actu Filio, & non Paternitas. Sed hæc ratio vel probat entitativam distinctionem inter essentiam, & Paternitatem; vel non probat formalem. Ergo. Probatur minor. Quia essentia communicatur Filio, & de illo negatur entitativè Paternitas; & non solum formaliter; aliàs Pater & Filius non entitativè; sed solum formaliter distinguerentur. Ergo si ex affirmatione & negatione distinctio colligeretur, colligi deberet non solum formalis; Sed etiam entitativa distinctio. Explicatur hoc. Nam comunicari entitativè, & non comunicari entitativè, possunt verè affirmari de eadem entitate ratione infinitatis reperta in tali entitate, modo infra explicando. Ergo comunicari formaliter, & formaliter non comunicari, poterunt etiam affirmari ratione infinitatis in eadem formalitate reperta.

Dico 3. Essentia divina, & relatio formaliter

235. Sit tertia conclusio. Essentia divina, & relatio solâ ratione distinguuntur per intellectum. Sic omnes cum Divo Tho-

mâ hic & pluribus aliis in locis. Explicatur. Ex dictis constat, summam simplicitatem divinæ essentia, ac proinde cujuscumque Personæ, omnem distinctionem excludere, quæ possit dici vera, & propria distinctio actualis, & ante omnem intellectus operationem, sive talis distinctio sit modalis, sive formalis, sive etiam virtualis: si hæc eo sensu accipiatur, ut ex parte Dei, ut est in se, attingatur divina relatio intrinsecè, & non attingatur intrinsecè divina essentia: quam distinctionem rejeci in Logica; quamvis in alio sensu sit admittenda; pro eo videlicet, quod infinita entitas divina eminenter præbeat fundamentum, ut per intellectum nostrum concipiatur essentia absque relatione, & contra, juxta modum à nobis alibi explicatum.

236. Probatur primò conclusio ex Divo Thomâ in 1. distinct. 23. artic. 1. ubi sic habet in corpore: *Et ita dicendum, quod proprietates, & essentia sunt idem re, sed differunt ratione.* Et quart. 8. artic. 2. sic ait: *Oportet ergo, Relationes secundum rem esse divinam substantiam; que non habent tamen modum predicandi substantia; sed habent alium modum predicandi ab his, que substantia-liter predicantur in Deo.*

237. Probatur secundò ratione. Quia ea distinguuntur formaliter per intellectum, de quibus diversos formamus conceptus; ita ut in uno cognoscamus unum, & non aliud, & è contra. Sed intellectus noster format conceptum de Paternitate divinâ, in quo eam attingit cum oppositione ad Filium, quin in tali conceptu attingat divinam essentiam: similiter format conceptum de essentia divinâ, in quo eam attingit ut tribus Personis communem, quin in tali conceptu attingat aliquam relationem divinam. Ergo licet essentia divina, & relatio sint à parte rei omnino idem; tamen per intellectum ratione distinguuntur.

238. Probatur tertid. Quia Pater Divinus à parte rei, & in se non habet nisi unum esse simplicissimum. Ergo à parte rei essentia, & Paternitas sunt hoc esse divinum. Sed quæ habent unum, & idem esse sunt unum, & non distincta. Ergo Paternitas & essentia ante intellectum nullo modo distinguuntur. Tunc sit. Sed essentia & Paternitas divina habent diversum esse, prout existunt, & concipiuntur à diversis conceptibus. Ergo prout in illis, distinguuntur, ac proinde solâ distinctione rationis.

